

بررسی زمینه‌های بروز تقلب در چاپ مقالات و راه‌های مقابله با آن

خطر در کمین اعتبار ملی

محمد قدسی

استاد کامپیوتر دانشگاه صنعتی شریف

عوامل و انگیزه‌های بسیاری در کشور ما وجود دارد که دانشجویان و دانشگاهیان را به سمت تقلب سوق می‌دهد. یکی از این عوامل، قوانین و مقررات دانشگاه‌ها است. امروزه اگر دانشجویی بخواهد دانشنامه دکتر بگیرد، باید مقاله ISI داشته باشد. استادان هم اگر بخواهند ارتقا بگیرند، باید مقاله ISI داشته باشند. متأسفانه استادانی در دانشگاه‌ها بودند و هستند که شاید توانایی کافی برای تولید مقاله ISI را نداشته باشند. البته بسیاری از دانشجویان دکتر و کارشناسی‌ارشد هم این توانایی را ندارند و طبیعی هم هست که این توانایی را نداشته باشند. البته بسیاری از دانشجویانی که در فکر ادامه تحصیل در خارج از کشور هستند، اگر مقاله علمی داشته باشند، برایشان بسیار مفید است. پس تقاضا برای مقاله بسیار بالاست. حال اگر توانایی نگارش مقاله وجود نداشته باشد، ممکن است فرهنگ جامعه آنها را به این سمت سوق بدهد که کاری کنند تا در مدتی کوتاه، مقاله‌ای را تنظیم کنند. یکی از این راه‌ها تقلب است. هم‌اکنون موسساتی هم وجود دارد که در قبال دریافت مبلغ قابل توجهی، مقاله‌هایی را برای متقاضیان تنظیم می‌کند. البته در کنار اینها، مجله‌هایی هم وجود دارد که هیأت علمی ضعیفی دارد که آنها هم در قبال دریافت پول و در مدت زمان بسیار کوتاهی، مقاله‌های ضعیف را چاپ می‌کنند.

با توجه به اصرار وزارت علوم و وزارت بهداشت برای بالا بردن آمار مقاله‌ها و دادن امتیازهای مختلف به افرادی که مقاله ISI دارند، عطش فراوانی برای تولید این‌گونه مقاله‌ها، پدید آمده است. البته این وضعیت برای رشته‌هایی که نیازمند فعالیت و پژوهش‌های میدانی و کسب داده‌های علمی است، بیشتر به چشم می‌آید.

این در حالی است که حتی در بسیاری از بهترین دانشگاه‌های جهان، شرط نوشتن مقاله ISI برای دریافت مدرک دکتر وجود ندارد. البته بسیاری از این دانشجویان در دوره تحصیل مقاله‌هایی می‌نویسند و به کنفرانس‌ها ارایه می‌کنند خود پذیرش مقاله در کنفرانس نشان‌دهنده کیفیت مقاله است اما در کشور ما که تا حدودی در زمینه داوری مقاله ضعف وجود دارد، به همین دلیل ما کار داوری مقاله را به خارجی‌ها واگذار می‌کنیم، به این ترتیب که اگر آنها مقاله‌های ما را پذیرفتند، نشان‌دهنده آن است که مقاله ما خوب و مناسب است اما در کشورهای دیگر کار داوری به عهده خودشان است و اگر پژوهش به حد قابل قبولی انجام شود، دانشجو از پایان‌نامه‌اش دفاع می‌کند. برای مثال خانم دکتر «مریم میرزاخانی» که در دانشگاه شریف درس خوانده بود، بعدها در پرینستون از پایان‌نامه‌اش دفاع کرد. به محض اتمام تحصیلات، دانشگاه استنفورد وی را به عنوان استاد استخدام کرد.

بدون آنکه مقاله‌ای داشته باشد. مقاله‌های وی بعدها چاپ شد. در این میان، عدم برخورد درست وزارت علوم و وزارت بهداشت با پدیده تقلب باعث شده است که این پدیده تشدید شود. برای مثال ما موارد زیادی از تقلب‌ها را به دانشگاه‌ها اطلاع دادیم اما متأسفانه برخوردی صورت نگرفت.

خاطرم هست که در ابتدای کار، شیوه‌های تقلب ساده‌تر بود و تشخیص، یافتن و اثبات آن آسان‌تر بود اما از زمانی که برخی از استادان و دانشگاه‌ها به این موضوع حساسیت نشان دادند، شیوه‌های تقلب هم پیشرفته‌تر و کشف و اثبات آنها دشوارتر شده است اما نکته مهم این است که حتی اگر مواردی کشف و اثبات شود، مدعی می‌شوند که این تقلب کار دانشجو بوده و ما در جریان این موضوع نبودیم، به بیان دیگر در بسیاری از موارد تقلب‌های اثبات‌شده مسوولیت را به سمت دانشجویی نگون‌بخت حواله می‌کنند. پیش از این، کسانی که می‌خواستند تقلب کنند، یک مقاله را انتخاب و آنرا کاملاً رونویسی می‌کردند و فقط اسم خودشان را به جای نویسنده اصلی ذکر می‌کردند اما بعدها کم‌کم روش‌های تقلب هم تغییر کرد، به این ترتیب که تا حدودی محتوا را هم عوض می‌کردند. برای آنکه ردیابی تقلب هم دشوار شود، متن مقاله را از چند منبع فراهم می‌کردند به هر ترتیب، روش‌های تقلب هم کم‌کم پیشرفت کرد. به نظر می‌رسد برای آنکه بساط تقلب

اینجانب از حدود چهار سال پیش با همکاری تعداد زیادی از همکارانم وبلاگی را به نام «استادان علیه تقلب» راه‌اندازی کردیم که با نشانی «pap.blog.ir» در دسترس است.

هدف ما از راه‌اندازی این وبلاگ «مبارزه با تخلف و تقلب علمی در دانشگاه‌ها» بود. در مورد هدف ما از راه‌اندازی وبلاگ هم تأکید می‌کنم که هیچ‌گاه هدف اصلی و نهایی ما آن نبود که تقلب‌ها را افشا کنیم. بلکه کار ما این است که نسبت به فراگیر شدن هشدار دهیم و بگوئیم کشورهای دیگر نسبت به آن چگونه واکنش نشان می‌دهند

برچیده شود، باید دفتری وجود داشته باشد تا مواردی از تقلب که یافت شد، به آن مرکز ارجاع شود و کارشناسان بررسی کنند و در صورت لزوم حکم صادر کنند. اینجانب از حدود چهار سال پیش، با همکاری تعداد زیادی از همکارانم وبلاگی را به نام «استادان علیه تقلب» راه‌اندازی کردیم که با نشانی «pap.blog.ir» در دسترس است. هدف ما از راه‌اندازی این وبلاگ «مبارزه با تخلف و تقلب علمی در دانشگاه‌ها» بود. در ابتدای کار حدود ۷۰-۶۰ نفر از آن حمایت کردند اما اکنون حدود ۲۰۰ نفر حامی دارد. در مورد هدف ما از راه‌اندازی وبلاگ هم تأکید می‌کنم که هیچ‌گاه هدف اصلی و نهایی ما آن نبود که تقلب‌ها را افشا کنیم. (هرچند در موارد معدودی این کار را کردیم) بلکه کار ما این است که نسبت به فراگیر شدن هشدار دهیم و بگوئیم کشورهای دیگر نسبت به آن چگونه واکنش نشان می‌دهند. یکی از مهم‌ترین کارهای ما روشنگری برای خود دانشجویان است، چون ممکن است حتی خود دانشجویان هم ندانند که کپی کردن یک پاراگراف از یک مقاله چاپ‌شده، تخلف محسوب می‌شود، یعنی وبلاگ ما، بیشتر کارکرد آموزشی دارد. نکته جالبی که اشاره کردن به آن بجاست، اینکه حدود سه‌سال پیش استادانی که در این وبلاگ همکاری دارند، نامه‌ای را به وزیر علوم و وزیر بهداشت نوشتند و نسبت به فراگیر شدن تقلب هشدار دادند و اعلام کردند آماده همه‌گونه همکاری هستند تا جلوی بروز و تشدید این پدیده را بگیرند که متأسفانه به این نامه جوابی ندادند. البته ما بعدها هم پیگیری کردیم که نتیجه مشخصی در بر نداشت. پیشنهاد مشخص ما این بود که یک دفتر حقوقی در وزارت علوم و وزارت بهداشت باز شود و در صورت لزوم نماینده‌ای هم از فوق‌قضایه حضور داشته باشند. پیشنهاد ما این بود که آیین‌نامه جامع و کاملی برای موارد مختلف تقلب‌ها تنظیم شود و بعدها متناسب با هر تقلبی، بر مبنای این دستورالعمل، حکمی صادر شود. البته به نظر من اگر تخلفی آشکار و متناسب با آن حکمی صادر شد، نام فرد متقلب افشا شود و تمام مزایایی که فرد بر اساس تقلب کسب کرده است (مانند عضویت در هیأت علمی دانشگاه) از او سلب شود، کاملاً نیکو چینی کاری در مورد دیگر تخلفات هم اعمال می‌شود. به نظر من اگر چند مورد بررسی و کار متخلف آشکار شود و متناسب با آن هم حکم صادر شود، در کاهش تخلفات بعدی بسیار موثر خواهد بود.

امروزه ما در سرگرد بسیاری از دانشگاه‌ها می‌بینیم که برای تولید مقاله‌های علمی تبلیغ می‌کنند، حتی به تاژگی مشاهده شده است که تبلیغ می‌کنند برای شما مقاله ISI تولید می‌کنیم. گاهی نیز ایمیل به ما می‌رسد مبنی بر اینکه اگر شما مقاله پذیرفته‌شده‌ای دارید، با ما همکاری کنید، به این معنا که در صورتی که ما بپذیریم نام شخص دیگر را به عنوان نویسنده مقاله اضافه کنیم، مبلغ قابل توجهی به ما پرداخت می‌کنند که تاکنون نه من و نه هیچ‌کدام از همکاران ما چنین پیشنهادهایی را نپذیرفته‌ایم. هر چند حتی اگر خود مقاله اصالت داشته باشد اما افزون نام فردی که هیچ نقشی در تنظیم مقاله نداشته است، با اخلاق حرفه‌ای علمی ناسازگار است و ما هیچ‌وقت چنین کاری نمی‌کنیم. مدتی است که نرم‌افزارهایی برای پیشگیری از تقلب تهیه شده است. در مواردی که پایگاه‌های داده کامل و جامعی وجود داشته باشد، نرم‌افزار می‌تواند در کل پایگاه جست‌وجو کند و اگر پاراگراف مشابهی وجود داشت، آن را بیابد اما یکی از مهم‌ترین تقلب‌هایی که هم‌اکنون صورت می‌گیرد، ترجمه مقاله‌های انگلیسی به زبان فارسی است. جالب‌تر اینکه به‌تازگی تعداد زیادی رساله کارشناسی‌ارشد از خارج وارد کردند که پس از ترجمه به عنوان رساله تولید شده داخلی، عرضه می‌کنند. یکی از مزیت‌های جانبی وبلاگ ما هم این بود که بسیاری از دانشگاه‌ها را تشویق کرد تا فهرستی از نشریات کم‌اعتبار تهیه کنند و به‌تازگی نیز خود وزارت علوم این فهرست را تهیه کرد که در وبلاگ ما منتشر شده است. در پایان یکبار دیگر تأکید می‌کنم که باید با مشکل تخلف و تقلب به‌شدت برخورد کرد. به نظر من افشای نام متقلبان و محروم کردن آنان از مزایایی که به این روش کسب کرده‌اند، می‌تواند راه تکرار بر خطاهای بیشتر را ببندد. برای نمونه در بسیاری از کشورهای اروپایی به‌شدت با انواع تقلب برخورد کردند و به همین دلیل از میزان تقلب به‌شدت کاسته شده است و اگر فکر تقلب بدهن کسی خطور کند، خود فرد این فکر را پس می‌زند، زیرا می‌داند پیامدهای بسیار ناگواری در انتظار اوست. برای مثال از زمانی که مشخص شد وزیر دفاع آلمان، بخش‌هایی از پایان‌نامه‌اش را کپی کرده است، هم او را از مدرک دکتر محروم کردند و هم او از سمتش استعفا داد. امیدوارم، وزارت علوم، مجلس، قوه‌قضاییه و دیگر سازمان‌ها و نهادهای مسوول، این موضوع را با جدیت پیگیری کنند تا شاهد ریشه‌کن شدن آن باشیم.

Professors Against Plagiarism

استادان علیه تقلب

مبارزه با تخلف و تقلب علمی در دانشگاه‌ها

آیین‌نامه‌ی اخلاق علمی انجمن فیزیک ایران

تقلب: استفاده از ادعاها یا نتیجه‌های پژوهشی مستند شده دیگران بدون اجازه و بدون اشاره به ماخذ.

از نظریه بازی‌ها بایلموزیم

توجه به نظریه بازی‌ها می‌تواند جلوی مشکلات احتمالی در سوء استفاده از مهارت‌ها را بگیرد و انگیزه دانشمندان را برای بهبود پژوهش‌ها اصلاح کند.

اقدام در خور تقدیر معاونت پژوهشی دانشگاه شریف

اطلاعه معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه صنعتی شریف اطلاعیه‌ای در رابطه با همایش‌های بین‌المللی تا معصر منتشر کرد.

بیزچر چگونه تقلب را متوقف کنیم؟

کپی برداری به راحتی توسط نرم‌افزارها قابل شناسایی است ولی گمان‌کن یک معضل به حساب می‌آید.

خلاصه آمار

مجموع نمایش‌ها	۴۶۸۰۶۲
مجموع بازدیدکننده‌ها	۲۰۱۸۵۶
نمایش‌های امروز	۲۶۸

ارزش‌شناسی نشریات و کنفرانس‌های علمی، مساله‌ای که دیگر فقط دغدغه جامعه آکادمیک نیست

۱۱۱۱۱۱۱۱ | چهارشنبه ۲۵ بهمن ۱۳۹۱

هفتمه

مقام خدایتون همنی و شهر راستی

بن بلاگ به هفت تعدادی از استادان دانشگاه‌های گنمه، اجاد شده است و هدف